

**UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA PPEDAGOGI JARAYONLARNI
TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH SIFAT VA SAMARADORLIGINI
OSHIRISH TEXNOLOGIYALARI**

Samebayeva Shaxodat Shavkatovna

Samarqand shahar 51-Idum Mmibdo

Annotatsiya: *Ushbu maqolada uzluksiz ta'lim jarayonida darsni tashkil etish va uning samaradorligini oshirishda pedagogik texnologiyalarning o'rni haqida ma'lumot berilgan.*

Kalit so'zlar: *integrativ tabiat, pedagogik jarayon, komponentlarning o'zaro bog'liqligi, samaradorlik ko'rsatkichlari.*

Shaxs kelajagini belgilash va muhim poydevor yaratishga yo'naltirilgan faoliyatni tashkil etishda uzluksiz ta'lim tizimidagi pedagogik jarayonlarning alohida o'ri bor, ya'ni maktabgacha ta'lim, umumiy o'rta ta'lim maktablari, akademik litseylar, kasb-hunar kollejlari va oliy o'quv yurtlarida ta'lim oluvchilarda har tomonlama barkamollik sifatleri tarbiyalanadi. Barkamol shaxsni shakllantirishda pedagogik tizimning integrativ tabiatiga mos rivojlantiruvchi strategiyalarni tanlash hamda mazkur tizimni tadqiq etish va takomillashtirishga tizimli, vazivatlil, ijodiy, refleksiv, muvofiqlashtirilgan, etnik, shaxs-faoliyat, milliy-hududiy va innovatsion yondashuv kabi yondashuv texnologiyalarini qo'llash va ulardan mazmun-mohiyatiga ko'ra to'g'ri foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Zero, "Ta'lim - imkoniyatlar tengligini ta'minlaydigan buyuk mezon. U jamiyat aql-zakovatining yuksalishi, raqobatbardoshlik-ning kuchayishi va yutuqlar ko'payishining muhim omili vazifasini o'taydi"[1].

Pedagogik jarayonlarning o'zaro bog'liqligi va aloqadorligini ta'minlash va samaradorligini oshirishning metodologik asoslari sifatida mazkur yondashuv texnologiyalarini ko'rib chiqish vujudga kelayotgan vaziyatlarga bog'liq holda pedagogik jarayonlar samaradorligini o'rganish, tahlil qilish va takomillashtirishda o'ziga xos ahamiyatga ega.

Bugungi kunda pedagogik jarayon sub'yektlari uchun qo'yilayotgan talablar ta'lim standartlari va o'quv dasturlarini unifikatsiya va modernizatsiya qilish; pedagogik jarayonni va sub'yektlar faoliyatini rejalashtirish, tashkil etish va takomillashtirishda pedagogik tizim komponentlarining o'zaro aloqadorligi va bog'liqligi, integrativ tabiati kabi qator o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olish; mazkur tizimda innovatsion va hamkorlikdagi faoliyatni rejalashtirish, tashkil etish va takomillashtirish uchun shart-sharoitlar yaratish, ya'ni mazkur jarayonning samaradorligini ta'minlash yo'nalishida maxsus kurslar, o'quv-seminarlari tashkil etish va o'quv-metodik mahsulotlar bilan ta'minlash; ta'lim muassasasi, oila, mahalla, jamoaviy boshqaruv organlari va jamoatchilik tashkilotlari faoliyatini rivojlantirish, ya'ni hamkorlikdagi boshqaruvni tashkil etish va takomillashtirish kabi qator yo'nalishlar bo'yicha mavjud muammolarni bartaraf etishni nazarda tutadi. Shuningdek, pedagogik jarayonlarning integrativ tabiatiga

mos rivojlantiruvchi strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish mexanizmlarini loyihalashtirish pedagogik jarayonlarda o'rganiladigan tushunchalarning o'zaro bog'liqligi va aloqadorligini hamda axborotlarning yangiligi va ishonchliligini ta'minlash zaruriyatini belgilaydi.

Maktabgacha, umumiy o'rta, o'rta maxsus kasb-hunar ta'limi, oliy ta'lim va oliy ta'limdan keyingi ta'limning integrativ tabiatiga mos rivojlantiruvchi strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish mexanizmlarini loyihalashtirishda, shuningdek, pedagogik tizim komponentlarining o'zaro bog'liqligi va aloqadorligini ta'minlashning zaruriyatini asoslashda quyidagi mavjud ziddiyatlarni bartaraf etish zarur:

- ta'lim tizimiga yangiliklarni tatbiq etishning rivojlanish darajasi bilan ta'lim-tarbiya ishtirokchilarining bilim olishga bo'lgan ehtiyojlari hamda kasbiy qobiliyatlarini shakllantirish darajasi va ilmiy-metodik ta'minot o'rtasidagi nomuvofiqlik;

- pedagogik jarayonlarning o'zaro bog'liqligi va aloqadorligini ta'minlash asosida ularning sifat va samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi zamonaviy yondashuvlarning ilmiy asoslanmaganligi;

- uzluksiz ta'lim tizimida tashkil etiladigan pedagogik jarayonlarning mazmunan izchilligi va uzviyligini ta'minlashga xizmat qiluvchi korporativ yondashuvlarni amaliyotga tatbiq etish texnologiyalarining ishlab chiqilmaganligi;

- ta'lim tizimida pedagogik jarayonlarning sifat va samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi uzluksiz malaka oshirish jarayonlarini tashkil etish va boshqarish mexanizmlarining ishlab chiqilmaganligi;

- ta'lim muassasalarida pedagog xodimlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishga mo'ljallangan uzluksiz malaka oshirish xonalarini zamonaviy axborot texnologiyalari va ilmiy metodik maxsulotlar bilan yetarli darajada ta'minlanmaganligi va h.k.

Pedagogik jarayonlarning samaradorligini ta'minlash uchun o'qituvchilar belgilangan asosiy maqsad yo'nalishida pedagogik jarayonlarni strategik rejalashtirish, loyihalashtirish, modellashtirish, ta'lim oluvchilar faoliyatini muvofiqlashtirish va ularning faolligini ta'minlash, vaziyatlarga ko'ra pedagogik jarayonni boshqarish usullari, metodlari hamda tamoyillari, innovatsion texnologiyalarni bilishi va ular asosida pedagogik jarayon subyektlarining innovatsion faoliyatini tashkil etishi zarur hisoblanadi. Pedagogik jarayonlar samaradorligi mazkur jarayonning asosini tashkil etuvchi ta'lim-tarbiya jarayonining natijaviyligi hisoblanadi, chunki samaradorligi tekshirilayotgan yangiliklar va tatbiq etilayotgan innovatsiyalar hamda tashkil etilayotgan innovatsion jarayon aniq bir maqsadga, ya'ni ta'lim-tarbiya jarayoni subyektlarining bilim, ko'nikma va malakalarini rivojlantirish, ularning faoliyatini takomillashtirishga qaratilgan bo'ladi* Uzluksiz ta'lim tizimida tashkil etiladigan pedagogik jarayonlar samaradorligi ta'lim-tarbiya jarayoni subyektlarining bilim, ko'nikma va malakalarining rivojlanishi, o'zlashtirish ko'rsatkichlari darajasining o'sishi bilan belgilanadi.

Shunday ekan, uzluksiz ta'lim tizimi muassasalarida tashkil etiladigan pedagogik jarayonlar samaradorligi tatbiq etilayotgan yangiliklar asosida ta'lim oluvchilarning olgan bilimlari, zamonaviy texnika va AKTni o'rganishi, intellektual qobiliyatlarining shakllanish darajasi hamda o'qituvchilarning bilim, ko'nikma va malakalari, shuningdek,

pedagogik mahorati va kasbiy qobiliyatlarining rivojlanish darajalari o'sishini belgilaydi. Uzluksiz ta'lim tizimida tashkil etiladigan va boshqariladigan pedagogik jarayonlar samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar, vaziyatlarga ko'ra mazkur jarayonni ichki va tashqi o'zgarishlarga moslashtirish, innovatsion metodlardan to'g'ri foydalanish, mazkur jarayon komponentlarining o'zaro bog'liqligi va aloqadorlik xususiyatlarini, innovatsiyalarning o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olish, ilmiy-metodik ta'minotini yaxshilash, ta'lim menejmenti tamoyillarini o'zlashtirish va qo'llash, boshqamv subyektlari faoliyatini rivojlantirish va takomillashtirishga yo'naltirish asosida belgilashni ko'rsatadi.

Shuningdek, uzluksiz ta'lim tizimida tashkil etiladigan va boshqariladigan pedagogik jarayonlar muvaffaqiyatini ta'minlashda quyidagi samaradorlik ko'rsatkichlarini inobatga olish zarur:

- maqsadiy samaradorlik - bu pedagogik jarayonlar subyektlari salohiyati, imkoniyatlari va mavjud imkoniyatlarning belgilangan maqsadlarga mos kelish darajasini ifodalovchi xususiyatlar;

- ijtimoiy-psixologik samaradorlik - bu pedagogik jarayonlardagi ta'limiy muhitning holati tavsifi bo'lib, subyektlar ehtiyojlarining rivojlanishi, ularning yaratilgan shart-sharoitlardan va o'z faoliyatidan qoniqish hosil qilish darajasi;

- ta'minot samaradorligi - erishilayotgan natijalarning ilmiy-metodik ta'minotga bog'liqligi, texnologik samaradorlik - subyektlar asosiy funksiyalarining amalga oshirilish darajasi, shuningdek, subyektlar faolligini rivojlantirish samaradorligi.

Mazkur shartlarni inobatga olgan holda uzluksiz ta'lim tizimidagi pedagogik jarayonlarni ilmiy asosda tashkil etish, samaradorligini ta'minlash, belgilangan maqsadlarga erishish, innovatsion jarayonlarni tashkil etish va natijaviylikka erishishda subyektlar faoliyatini muvofiqlashtirish, nazorat qilish, obyektiv baholash va muntazam rag'batlantirib borish o'ziga xos ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Djurayev R.X., Turg'unov S.T. Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini boshqarishda menejmentning asosiy tushunchalari. - Toshkent: Fan, 2006. - 50 b.
2. Djurayev R.X., Turg'unov S.T. Ta'lim menejmenti: O'quv qo'llanma. - Toshkent: Voris, 2006. - 264 b.
3. Загвязинский В.И., Гильманов С.А. Творчество в управлении школой. - М., 1991. - 61 с.
4. Зайцев Е.Л., Семина Л.И. Права, обязанности и ответственность участников образовательного процесса. - М.: Педагогика, 1997. С. 37-4
5. Зверева О.В. Инновации в культуре управления: проблемы социологического исследования.: Автореф. дис. ... канд. философ. наук. - Тамбов, 2000. - 21 с.
6. Иноятлов У. И. Инновационный характер управления качеством образования внутри колледжа // Касб-: *унар таълими журнали. - 2001. - №6. - 28-31-б.

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

7. Иноят У.И. Управление качеством образования на уровне профессионального колледжа: Монография. - Ташкент: Молия, 2002. - 105 с.
8. Иноят У.И. Теоретические и организационно-методические основы управления и контроля качества образования в профессиональном колледже: Дисс. ... д-ра пед. наук. - Ташкент, 2003. - 315 с.
9. Dustov S.R., Yusupov A.A., Azamkulov A. (2023). "Methodology Of Teaching Mathematics In Primary Grades". Journal of Pharmaceutical Negative Results, 7480-7485.
10. Muxtorqulova, R. (2023). ZULFIYAXONIM IJODINI O'RGANISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH. Models and methods in modern science, 2(4), 117-121.

